

בעודש"ת

שפע חיים

דברי תורה

מאת

כ"ק מרן אדמו"ר
הגה"ק זצוקללה"ה

דברי תורה

מאת

כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א

פרשת וישב – חנוכה – תשפ"ד

גליון ב' אלפים ק'

שנה מ' • גליון ט'

יוצא לאור ע"י

מכון הוצאה לאור "שפע חיים"

אגוד חסידי צאנז

רח' דברי חיים 5 • קרית צאנז נתניה

טלפון/פקס: 09-8820355

בארה"ב: 201-472-0556

תוכן הענינים

דברי תורה מאת כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק וצוקללה"ה

בעידן רעוא דרעוין ש"ק פרשת וישב – שבת חנוכה תשל"ז

- השי"ת כילה חמתו בעצים ואבנים בבית המקדש, ומובא בספר יוסיפון שרבים מהבריונים הפילו עצמם לאש מרוב צערם.
- מעשה זה עורר מליצה גדולה על ישראל והתעוררו רחמים למעלה, ולכן עיקר התענית והעינוי בתשעה באב רק עד חצות היום.
- כך היה גם בנס חנוכה, שהמתיוונים הצטערו מאד שהיוונים חיללו את בית המקדש, ובזזה נתעורר הנס, ולכן עושים יום טוב גם ביום הראשון, כי הצער שהיה אז למתיוונים עורר את הישועה.
- בהתנהגות זו ראו את ההבדל בין ישראל לעמים, שהגויים החריבו ושרפו בעוד שבני ישראל כאבו ובכו על חילול הקודש.
- לכן נהגו הנערים להפריע לשמש להדליק נרות, לעורר קטרוג על הגויים שמפריעים לעבוד את השי"ת ושרפו את בית המקדש.
- לכן חל ראש חודש טבת בחנוכה, כי בימים שאנו שמחים ומהללים, מתכוונים גם להזכיר רשעות הגויים.
- רמז משחק הדריידל, שמי שבבחינת נ' שערי בינה, אין לו כלום, בעוד שהשפע הולך לג' – היינו הגויים והרשעים.
- לכן אומרים רשעים ביד צדיקים, שעיקר הצרה היתה שהרשעים היו במעלה יותר מהצדיקים ומנעו מהם לעבוד את בוראם.
- גם אצל יעקב רואים שסבל אף שהיה צדיק, ושר של עשו תקע כף ירכו, ואלו דברים מכבשונו של עולם, ולכן גם לוי שהטיח דברים כלפי מעלה איטלע.
- גם במצב קשה כזה, שהיראים נמצאים בשפלות ורק הרשעים נמצאים בשלטון, צריכים להאמין בה' ולבטוח רק עליו.
- לכן ישב יעקב בין אלופי עשו כי לא התיירא מהם אלא בטח בהשי"ת, אף שהיו רבים ושולטים.
- אצל יוסף התחיל הגלות ולכן עשה לו כתונת פסים שרומז לכל הפורעניות שיבואו על יוסף.
- לכן קפץ עליו רוגזו של יוסף, כי אילו היה יעקב יושב בשלחה לא היו בני ישראל יכולים לסבול את הגלות, ורק כיון שיעקב סבל הקיל מעליהם על ידי צער.

דברי תורה מאת כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א

קמאי הוו קא מסרי נפשיהו אקדושת השם

- ממרן זי"ע, דהתורה מתקיימת רק אצל הממית עצמו באהלה של תורה והלומד מתוך עמל ויגיעה, ובאברהם אבינו שבראשית עבודתו מסר נפשו בעד אמונתו ועמד בעשרה נסיונות.
- מתתיהו ובניו מסרו נפשו להילחם ביוונים, ובשכר זאת זכו לנס נצחון המלחמה.
- יוסף מסר נפשו במעשה פוטיפר ובהליכתו אל אחיו.
- "מלך יוון" בגימטריא "יוסף", כי גם את יוון נצחו על ידי מסירות נפש.
- כשראה יעקב בת של כלבים, היינו הסטרא אחרא, ידע שאסור לברוח אלא להישאר ולהילחם עמם.
- בדורות השפלים צריכים יותר מסירות נפש ואפילו על מנהג בעלמא.
- מדליקים בסמוך למזוזה דכתיב ביה "שמע ישראל" ומורה על מסירות נפש, ובצד שמאל להורות שלא רק על מצוות דאורייתא כמו מזוזה.
- למעלה מכ' אמה פסולה, היינו שאסור לאדם לדמות שהמצוות גבוהות מדי מהשגתו ואינו יכול להגיע אליהם, כי צריך למסור נפשו על מנת לקיימם.
- "וישב יעקב בארץ מגורי אביו" – שהתנהג כאביו שמסר נפשו לבורא כל עולמים, וכן "אלה תולדות יעקב יוסף" – שגם יוסף מסר נפשו.

הביאו ברכה אל בתיכם

הננו להודיע בזה כי בימי האורה דחנוכה

יהיה ניתן לרכוש במבצע מיוחד את ב' הכרכים של הספרים הקדושים

"שפע חיים" חידושים ופלאולים לחנוכה

אשר דרוש דרש כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק זי"ע

ביומי דחנוכה תמניא אינון

*

כמו כן את המהדורה החדשה של

שו"ת "דברי יציב"

*

המכירה מדי ערב בלילות ימי החנוכה בדוכן המיוחד

בחצר קדשו של כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

דברי תורה

מכ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק וצוקללה"ה

בעידן רעוא דרעוין ש"ק פרשת וישב שבת חנוכה תשל"ז

ולישמעאלים ולמדינים. ויש לבאר מה
שכבר עכשיו רמז לו על צרותיו
העתידות לבוא עליו.

*

נקדים מענינא דיומי דחנוכה תמניא
אינון, שידועה קושיית הבית
יוסף (אורח חיים, סימן תרע) על מה שעושים
חנוכה ח' ימים, והלא ביום הראשון היה
שמן מן המוכן ולא ארע בו גם ולמה
מדליקים אז נרות חנוכה. כן יש לבאר
טעם המאן דאמר בנר חנוכה (שבת כא, א)
כבתה אין זקוק לה, דהרי קיימא לן (שם)
מצותה עד שתכלה רגל מן השוק, ואם
כן עד אז עדיין יש החיוב דפרסומי גיסא
ולמה אם כבתה לא יתחייב לחזור
ולהדליק כדי לפרסם הנס כל עוד לא
כלתה רגל מן השוק.

ויבאר על פי דברי המדרש (איכה רבה
ד, יד; ועיין רש"י, קידושין לא, ב ד"ה
איסתייעא) ששפך הקב"ה חמתו על
העצים ועל האבנים ולא שפך חמתו על
ישראל. וביאור הענין כי באותו זמן היה
קמרוג גדול על ישראל שיש ביניהם
בריונים שממרים בדברי חכמים ומחללים
את קדושת המקדש, והוא אשר גרם

בתוה"ק (בראשית לו, א) וישב יעקב
בארץ מגורי אביו בארץ כנען.
ויש לדייק אומרו בארץ כנען, דכיון
שאמר בארץ מגורי אביו ידעינן שהוא
בארץ כנען.

ובמדרש (בראשית רבה פר, ה), מה כתיב
למעלה מן הענין ואלה
המלכים וגו' וכתיב הכא וישב יעקב,
אמר רבי חוניא משל לאחד שהיה מהלך
בדרך וראה כת של כלבים ונתיירא מהם
וישב לו ביניהם, כך כיון שראה אבינו
יעקב עשו ואלופיו נתיירא מהם וישב לו
ביניהם עכ"ל. ותמוה דאדרבה היא
הנותנת שיכרח מהם ולא ישב ביניהם.

ובהמשך הכתובים (שם, ב-ג) אלה
תולדות יעקב יוסף בן שבע
עשרה שנה היה רועה את אחיו בצאן
והוא נער את בני בלהה ואת בני זלפה
נשי אביו ויבא יוסף את דבתם רעה אל
אביהם, וישראל אהב את יוסף מכל בניו
כי בן זקונים הוא לו ועשה לו כתונת
פסים. וברש"י, כל מה שהיה יכול לדבר
בהם רעה היה מספר. וכל הענין הוא
פלא גדול ומסתרי תורה, וכל העובר
ישתומם על זה. עוד ברש"י, פסים על
שם צרותיו שנמכר לפוטיפר ולסוחרים

קדוש, כי כל אחד מוכן למסור נפשו להשי"ת, ופיבוש קל יוכיח שמסר נפשו על קדושת השם. והכוונה למעשה שהיה באחד שנקרא פיבוש והיה משרת אצל פריץ ולא ידע כלום ממצוות התורה. ופעם התפאר הפריץ לפני חבריו אודות משרתו היהודי שמאד מסור ונאמן אליו. ויאמרו לו חבריו שיאמר למשרתו להמיר דתו, ואז יראו אם הוא אכן נאמן אליו. ויצו הפריץ על פיבוש שימיר דתו, אולם הוא לא רצה לשמוע לו, והפריץ שהתבייש מפני חבריו הפריצים צוה להכין מדורת אש ואמר לפיבוש דאם לא ישתמד ישרוף אותו באש. אמנם פיבוש מיד קפץ לתוך האש וצעק שמע ישראל.

והלכך גם אין אומרים תחנון בתשעה באב משום דאיכרי מועד (שו"ע אורח חיים סימן תקנ"ג, ד), וכבר צווח על זה הגרי"עב"ץ בסידור (עין שער שלכת, דיני תשעה באב, דלת ב, חלק א) דאזיה מועד הוא יום שריפת בית אלקינו. ולהנ"ל יש לומר שהוא יום רחמים לישראל לפי שבו הקב"ה מעיד עליהם דאף אלו שהם גרועים שבגרועים מכל מקום בתוכיות לבם הם דבוקים בו, ועל ידי זה מגרש את הקטגור מפמליא של מעלה ומוחל לכל עוונותיהם של ישראל, ולכן אין להתוודות אז ולומר אשמנו וכו'.

*

גם בימי היוונים גדל הקטרוג על ישראל שהרבה מהם נמשכו אחרי היוונים, ובכדי לעורר מליצת זכות סיבב השי"ת, דלית מחשבה תפיסא ביה כלל, ונע ונד ממקומו כביכול ונתן ליוונים כח ועזות שיכנסו להיכל ויפרצו בה פרצות ויטמאו

לחורבן הבית רח"ל, אמנם כאשר בית המקדש עלה בלהבות אש וכל ישראל נתמלאו חרטה וצער ומאסו בחייהם מחמת שלא היו יכולים לסבול ולראות בעלבון כבוד השי"ת, וכמסופר בספר יוסיפון (פרק צד) שרבים מהם נפלו באש הקודש כי אמרו אין אחר שריפת בית ה' חיים עיי"ש, אז נעשה רעש גדול בשמים ואמרו מי כעמד ישראל גוי אחד בארץ, ונתעורר עליהם סליחה וכפרה, ושב החרון אף מהם ונמתקו כל הדינים.

ובגין כך נקבע התענית בתשיעי ואף על פי שרובו של היכל נשרף בעשירי (עין תענית כ"ט, א), כי עיקר התענית היא באותה עת שהיתה חימה שפוכה על ישראל, אבל בתשיעי בערב כשהוצת אש בהיכל והבריונים קפצו לתוך האש, כבר ניחם ה' על הרעה אשר דיבר לעשות לעמו והתעורר מליצה ישרה על ישראל קדושים.

ומהאי טעמא אחר הצהרים מקילין לישב על הספסל ולהכין צרכי סעודה (עין בית יוסף, אורח חיים סימן תקנ"ד; ברכי יוסף, שם סימן תקנ"ג, ס"ק ז), מחמת שאז כבר ריחם השי"ת על עמו ואמר בני הים, דבין כך ובין כך קרויים בנים (קידושין לו, א), כי אצל שום בן נכר לא היו רואים מסירות כזו לעבודה זרה שלו - להבדיל בין טומאה למהרה אלהי הבריות - ואדרבה כי ירעב והתקצף וקלל במלכו ובאלהיו (ישעיה ח, כא), ומזה רואים את צדקתם וקדושתם של עם ישראל דאף הגרועים שבהם מוסרים נפשם להשי"ת, וכן מובא בספרים הקדושים (עין תולדות יעקב יוסף, פרשת בא ד"ה והנה יש כאן, בנדר"ח) דאף הגרוע שבבני ישראל יש בו ניצוץ

לִבְנֵי כִתְהָא אִין זִקְק לָהּ, דְּכַשֵּׁם שְׁעוּשִׁים זִכְר לְנִיסִים שְׁנַעְשׂוּ לְאַבְוֵינֵנוּ, כִּךְ עוֹשִׂים זִכְר לְרַשְׁעַת הַיּוֹנִים שְׂכִיבֵי אֶת הַמְּנוּרָה וְנַעֲשֶׂה חוֹשֶׁךְ בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ, וּבְכָל פֶּעַם כְּשֶׁנִּכְבְּה נֵר הַנּוֹכַח נַעֲמֵד מִלֵּאךְ מִיכָאֵל לִפְנֵי הַשֵּׁ"ת וְאֹמֵר זִכּוֹר וְאֵל תִּשְׁכַּח אֶת מַעֲשֵׂי רַשְׁעוֹתֶם שֶׁל הַיּוֹנִים, וְבוֹה מַעֲוֵר רַחֲמִים גְּדוּלִים עַל יִשְׂרָאֵל. וְלֹזֶה גַם מִצְוֶה לְהַדְלִיקָה עַל פֶּתַח בֵּיתוֹ מִבְּחוּץ (שַׁבָּת כ"א, ב'), לְהַזְכִּיר מַעֲשִׂיהֶם שֶׁהוֹצִיאוּ אֶת הַמְּנוּרָה וּבִזְזוּ אֶת כָּלִי הַמִּקְדָּשׁ, וּמַעֲוֵרִים שֶׁגַם הַיּוֹם יִגְעֵר הַשֵּׁ"ת בִּשְׁטָן לְבַל יִשְׁמִינֵנוּ, אֲלֵא יִקְטֹרֵג עַל הַרְצָחִים שֶׁשֶּׁרְפוּ אֶת הַהֵיכָל וְחִלְלֻוֹ כְּבוֹד ה'.

וְיִזְרְמֵנוּ בְּמֵאמֶר הַפִּיטָן בְּסִלְיָחוֹת (יִום ה' דַּעֲשִׂיתָ, ד"ה ה' ה') אֲזַכְּרָה אֱלֹקִים וְאַהֲמִיָּה בְּרָאוּתִי כֹל עִיר עַל תִּלְהָ בְּנוֹיָה וְכו'. אֱלֹקִים זֶה מֵדַת הַדִּין, וְאִכֵּן צָדִיק הוּא ה' כִּי פִּיְהוּ מְרִינוּ, בְּרַם עַל זֶה וְאַהֲמִיָּה בְּרָאוּתִי כֹל עִיר עַל תִּלְהָ בְּנוֹיָה וְרַק עִיר הָאֱלֹקִים מוֹשְׁפֶּלֶת עַד שְׁאוֹל תַּחְתִּיהָ, וְהֵלֵא גַם עֲבוֹרֵם מִצְוִיִּים עַל עֲרִיּוֹת וּשְׁפִיכוֹת דָּמִים (סִנְהֵדִין נ, ב) וְלִמָּה מֵדַת הַדִּין מִתּוֹחָה רַק עֲלִינוּ אֲשֶׁר אֲנוּ לִי-הָ וְעִינֵינוּ לִי-הָ.

וְזֹאת רְמוּז חז"ל בְּמֵאמֶרם (שַׁבָּת כ"א, ב) פְּתִילוֹת וּשְׁמֹנִים שְׁאִמְרוּ חֲכָמִים אִין מְדִלִיקִין בְּהֶם בְּשַׁבָּת מְדִלִיקִין בְּהֶן בְּחִנּוּכָה וְכו', וְאִף עַל פִּי שְׁאִין הַשְּׁמֹנִים נִמְשָׁכִים אַחֲרֵי הַפְּתִילָה וְאִין הָאוֹר נִתְלָה יִפֶּה בְּאוֹתָם הַפְּתִילוֹת (שַׁם, א), לְפִי שְׁאֲחֵר שֶׁעֲבָרוּ הַיָּמִים הַקְּדוּשִׁים אֲנוּ בְּאִים לִפְנֵי הַשֵּׁ"ת בְּמַעֲנָה עַל שְׁאִינוּ עוֹשֶׂה דִין בְּאוֹמוֹת הָעוֹלָם שְׂכִיבֵי אֶת הַמְּנוּרָה וְהַחֲרִיבֵי אֶת בֵּית הַמִּקְדָּשׁ וּבִזְיוֹ וְחִלְלֻוֹ

כֹּל הַשְּׁמֹנִים, אֲשֶׁר מִזֶּה נִגְרַם לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל צַעַר גָּדוֹל עַד מָאֵד וְנִתְחַרְטוּ עַל מַעֲשִׂיהֶם בְּאוֹמֶרם כָּלִי צָנוּעַ הִיָּה בִּינֵינוּ וְנִתְכַּבֵּה בְּעוֹנֵינוּ (עֵיין תַּעֲנִית טו, א), וְבָאוּ לְהַחֲלִטָה דְּבִמְצָב כֹּזֶה אִין חִיֵּיהֶם חַיִּים וְקִבְּלוּ עַל עֲצָמָם לִילֵךְ בְּמַסִּירוֹת נֶפֶשׁ לִגְרֵשׁ וּלְהַרְגוֹ אֶת הַיּוֹנִים עַד כְּמֵה שִׁדְּם מוֹגַעַת, וְאֹז אִמֵּר הַשֵּׁ"ת לְמַלְאכֵי מַעֲלָה שִׁיתְכַּוְּנוּ עַל מִי פִתְחוּ פֶה לְקַטְרֵג, וְגַעַר בְּהֶם שִׁיכּוּשׁוּ וְיִסְתַּלְקוּ מִלִּפְנֵי כֶּסֶם הַכְּבוֹד, שְׁעַל הַרְשָׁעִים הַמְּמָאִים שֶׁנִּכְנְסוּ לְהֵיכָל לֹא דִּבְרוּ סֵרָה, רַק עַל עַם יִשְׂרָאֵל שִׁיּוֹשְׁבִים וְנִאֲנָחִים כֹּל הַיּוֹם בְּחוֹסֵר כָּל. וְכִךְ נִיחַם ה' עַל הָרַעָה וְהַכְּנִיעַ טוֹמְאֵת יוֹן וְהָרִים קֶרֶן יִשְׂרָאֵל וְהַחֲזִיר לָהֶם אֶת מְקוֹם הַמִּקְדָּשׁ.

וְיִתְּנֵנוּ קוֹשִׁיית הַבֵּית יוֹסֵף הַגָּל, כֶּשֶׁם שֶׁתִּשְׁעָה בָּאֵב הוּא יוֹם מוֹעֵד עַל שֶׁשֶּׁפֶךְ הַקֶּבֶ"ה חֲמַתּוֹ עַל הַעֲצִים וְהָאֲבָנִים, כִּךְ בְּלִיל א' שֶׁל חֲנוּכָה שְׁמַחִים עַל שֶׁנִּכְנְסוּ הַיּוֹנִים לְהֵיכָל שְׁאוֹ נִתְעוֹרֵר יִשׁוּעָה לְיִשְׂרָאֵל, וְעַל דֶּרֶךְ הַכְּתוּב (דְּבָרִים ה, ה) לֹא בְּצַדִּיקָתְךָ וּבִיּוֹשֶׁר לְבַבְךָ אֶתָּה בָּא לְרִשְׁתָּ אֶת אֶרֶצָם כִּי בְּרַשְׁעַת הַגּוֹיִים הָאֵלֶּה ה' אֱלֹקֶיךָ מוֹרִישָׁם מִפְּנֵיךְ, וְלִכֵּן שְׁמַחִים וּמְדִלִיקִים נִרְוֹת גַּם בְּיוֹם הָרֵאשׁוֹן. וְיִבְאֹר נֹסֶחַ הַפִּיטָן (כּוֹמֵר מַעוֹ צוֹר), יוֹנִים נִקְבְּצוּ עַלִי וְכו' וּפְרָצוּ חוֹמוֹת מוֹגְדִלִי וְטַמְאוּ כֹל הַשְּׁמֹנִים, וְעַל יָדִי זֶה נִתְעוֹרֵר רוּחַ וְהַצִּלָּה לְיִשְׂרָאֵל, וּמִנּוֹתֵר קִנְקֵנִים נַעֲשֶׂה נִם לְשׁוֹשְׁנִים, וְעַל כֵּן בְּנֵי בֵּינָה יָמִי שְׁמוֹנָה קִבְּעוּ שִׁיר וְרַנְנִים, הֵינּוּ שְׁקִבְּעוּ גַם אֶת יוֹם רֵאשׁוֹן לְפִי שְׁבוּ נִתְהַפֵּךְ מֵדַת הַדִּין עַל אוֹמוֹת הָעוֹלָם.

לִבָּן לא קבעו את ימי החנוכה לימי משתה ושמחה, הכשמגעים ימי החנוכה ובית המקדש עדיין חרב והמנורה אינה דולקת, והאידנא מדליקין בפנים (שו"ע אורח חיים סימן תרע"א, ו) מחמת הפחד לצאת בחוץ, ערבה כל שמחה וכעין מה דמצינו גבי יום טוב של ראש השנה לכמה דעות מהראשונים (עיין ראב"ה, חלק ב, מסכת ר"ה, סימן תקמ"ז, אור זרוע, הלכות ר"ה, סימן רנ"ו) להתענות בו מחמת שיש לעורר רחמים. וכבר אמרו (בבא בתרא ס, ב) כשחרב הבית בשניה רבו פרושין בישראל שלא לאכול בשר ושלא לשותות יין וכו' עיי"ש, ולזה בימי חנוכה כשמתבוננים שזה כבר קרוב לאלפיים שנה שנכבה המנורה ועדיין לא נתחדש אורה אין לנו לעשות אותם ימי משתה ושמחה.

ונסתבב על ידי המסבב כל הסבות שראש חודש טבת חל בתוך ימי החנוכה, כי בחודש טבת סמך מלך בבל על ירושלים והתחילו הפורעניות, ובימים שאנו מודים ומהללים לה' שהיה בעורנו לטהר את המקדש ולהדליק את המנורה, כוונתינו גם לעורר רחמי שמים שיזכור השי"ת את אשר עשו הגויים שהחריבו את דכירו ושרפו את היכלו. וגם בשביל זה הנערים זורקים על השמש המדליק, כדי להזכיר את החורבן, והבן.

*

בהאמור יש ליתן רמז למנהג ישראל שהביאו זק"ק מוהרצ"א זי"ע בבני יששכר (מאמרי כסלו טבת, מאמר ב, אות כה בהג"ה), לשחק בחנוכה בדריידל, ומי שנופל לו אות נ' אינו מקבל מאומה,

אותה, ומיטום הרשע נכנס לבית קדשי הקדשים והציע ספר תורה ועבר עליה עבירה (גישן נ, ב), ואין מקטרגים עליהם אלא על אדם מסכן זה שהדליק שלא כדת בשמנים גרועים ומכבים את נרו, והלא אף פושעי ישראל מלאים מצוות כרימון (עירובין י"א, א) וגם פתילות ושמנים גרועים, טובים הם ממים ועל כל פנים ניצוץ של אור נראה בהם. וחכמי התורה אין מניחים לדחות את פשוטי העם ואמרו שבחנוכה מדליקים בהם, ומדליקין בחוץ לומר ראו מה בין בני לבן חמי, איזה הבדל יש בין יהודים טהורים הללו לאומה שפילה דתרמודאי שמכבים נר חנוכה.

ואפשר לומר בזה רמז למנהג שראיתי אצל צדיקים שהנערים היו מרעישים בקולות וזורקים שלג ובלאי בגדים על השמש כשהדליק נר חנוכה בבית המדרש. דהנה אמרו חז"ל (ראש השנה י"א, א) בתשרי עתידין להגאל, ובעונותינו הרבים הימים טובים ויום שמיני עצרת חלפו ועברו להם ועדיין לא נושענו, וכבר הגיעו ימי החנוכה וכח הטומאה עודנו במלוא תוקפו. והנערים שאינם מבינים את דרכי ה' מוענים לפניו ית"ש, מתי תבוא ותשחוט את מלאך המות המחלל כבוד שמך, ולמה לא תעשה משפט ברשעי האומות שמפריעים בעד איש ישראל המדליק נר חנוכה, השופט כל הארץ לא יעשה משפט. והם גומרים בדעתם שיפריעו ולא יניחו להדליק נרות חנוכה עד שישלח השי"ת את מלך המשיח.

*

ובאות ש' הוא מפסיד, ובאות ג' מקבל הכל, ובאות ה' מקבל מחצה. דנ' מורה על נ' שערי בינה, וש' הוא אתון דקשומ (הקדמת זוה"ק, ח"א ב, ב) וכן מורה על השם שד"י, ולעומת זאת אות ג' מורה על גניבה וגזילה ועל גויים, ואות ה' שהיא אתא קליא דלית בה מששותא מורה על הרשעים, וכמו שאמרו (מנחות כט, ב) שדומה לאכסדרה שכל הרוצה לצאת יצא ומ"ט תליא כרעיה דאי הדר בתשובה מעיילי ליה עיי"ש. ומראים בזה כי כלו עיני מוחל לאלקי, דבכל מקום שיש אברך יקר ובחור כשר שזכה לנ' שערי בינה [אות נ'], והולך בדרך האמת [אות ש'] ומשים לילות כימים בתורה ועבודה ונזהר במחשבות קדושות, פוגעים בו כל מיני צרות מחלות ופורעניות ואין לו מאומה ומפסיד כל אשר לו והוא שרוי במחסור ודחק, ואילו כל השפע הולך לרשעים [אות ה'] ולגויים וגזלנים [אות ג'] אשר ידם צלחה.

וְיִזְרְמוּ בְנוֹסַח הַהוּדָא, כשעמדה מלכות יון הרשעה על עמך דייקא, היינו רק על אלו שנשארו חבוקים ודבוקים בך, ישראל אלו היודעים כי י"ש ש"שים ר'בוא א'ותיות ל'תורה (מגלה עמוקות, פרשת ואתחנן, אופן קפו), ודווקא בהם פגעו הרשעים, ובוה היה הנסיון גדול ביותר, דאלו שהכריזו ואמרו אין לנו חלק באלקי ישראל קבלו הון תועפות ולא חסרו כל טוב ורק הללו שנשארו נאמנים לאמונת אבותם היו בשפל המצב, ועל ידי זה היו בשפלות ורוח נשברה עד שלא עלה בידם אף להתפלל ולומר תהלים. אמנם דווקא מצב הזה עורר אשר ואתה, היינו הקב"ה בעצמו,

ברחמין הרבים עמדת להם בעת צרתם דייקא, היינו ששאלת למה דווקא הם מצויים בצרה וצוקה, ולכן רבת את ריבם דנת את דינם ולא נתת לפמליא של מעלה שידונו אותם ויאמרו גזירה היא מלפני ה' ואין רשות להרהר אחריה, אלא אתה לבדך דנת ושאלת את המקטרג מדוע אלו גבורים ואלו חלשים, הללו רבים והללו מעטים, ובוה ביטלת כל טענת המקטרגים לפי שראית שהצרה באה עליהם רק בשביל שהם מהורים וצדיקים. ואז ביטל השי"ת את המשפט שנחתם בראש השנה ויום הכיפורים וישב על כסא שופט צדק לדון בעצמו. ועל ידי זה ולך עשית שם גדול וקדוש בעולמך, כי כולם ראו שיש אלקים שופטים בארץ הדן דין אמת לאמתו. ואחר כך באו בניך לרביר ביתך ופנו את היכלך וטהרו את מקדשך וכו', רצ"ל דאז השיגו ענין זה שהקב"ה שפך חמתו על עצים ואבנים והניח לטמאים הללו לפרוץ בהיכלו בכוונה תחילה כדי שאחר כך ינקום נקמת עמו ונקמת מקדשו וחילול שמו הגדול. ולכן קבעו שמונת ימי חנוכה וכו', וכנ"ל דלכן נקבע גם יום ראשון ליום מועד.

*

מִצִּינוּ (תענית כה, א) שלוי איטלע על שהטיח דברים כלפי מעלה ואמר עלית וישבת במרום ואין אתה משגיח על בניך עיי"ש, וצריך לבאר סיבת עונש זה דייקא. ונראה דהנה ביעקב אבינו ע"ה מצינו שנאבק איש עמו ויגע בכף ירכו ונעשה צולע על ירכו (בראשית לב, לב), ואין אתנו יודע על מה הגיע לו ככה אחר שראה כי לא יכול לו,

מגורי אביו, היינו שידע דאינו בעולם הזה אלא בבחינת גר ועליו להתקין עצמו בפרוודור כדי שיכנס למרקלין, ולזה אף שהיו הכלבים נובחים וצועקים לא נתפעל מהם אלא היה יושב ונושא עיניו אל השי"ת מתי יעורר את הישועה וישפיל גאים עדי ארץ.

*

ומעשה אבות סימן לבנים (עיין רמב"ן, בראשית יב, ו), דאיתא בספרים

הקדושים (לקוטי תורה, פרשת תצא, עה"פ כי תצא למלחמה; שער המצות, פרשת ראה, מצות זכירת יציאת מצרים) על גלות מצרים שהיתה שורש של ארבע גלויות, והגלות החל כבר ממכירת יוסף (תרגום יונתן, בראשית לו, יד; ועיין שבת י, ב), ונראה דמפני החשש שבני ישראל לא יוכלו לסבול את כובד עול הגלויות, לכן למצרים הורד יוסף - שמדתו צדיק יסוד עולם, ועליו נאמר (עובדיה א, יח) ובית יוסף להבה, וממנו יצא משיח בן יוסף - כדי שצעריו וצרתו יהיו על חשבון צער בני ישראל בגלות ועל ידי זה יוקל מקושי השעבוד שלהם וכך יוכלו להתקיים, וכעין מה שאמרו (סנהדרין לט, א) הקב"ה מייסרו ליחזקאל למרק עוונותיהם של ישראל. ונמכר ד' פעמים, רמז לארבע גלויות אשר אחת קשה מחברתה ואין לך יום שאין קללתו מרובה משל חברו. ובלכתו בדרך עבר על מקום קבורת אמו ובכה שם (ספר הישר, פרשת וישב), וכן בני ישראל כשהלכו בגולה עברו על קברה וקול ברמה נשמע נהי בכי תמרורים רחל מבכה על בניה (בראשית רבה פב, י).

ויש לומר עוד, דהתחלת הגלות היתה עוד אצל יעקב, כי אברהם כבר

וזה משבילין ממירין דקוב"ה שיש צדיק ורע לו רשע וטוב לו (ברכות ז, א), ולכן כשלוי הטיח דברים ואמר עליית וישבת במרום ואין אתה משגיח על בניך דייקא, רצ"ל אלו שמקדשים מחשבותיהם ועוסקים בתורתך בקדושה ובבחינת בנים העושים רצונו של מקום (נבא בתרא י, א), וכל השפע נמסר רק לצדוקים הכופרים בדברי חכמים, נענש ואיטלע, לרמוז לו דגם יעקב היה צולע על ירכו ומשם תדע שאין לך רשות להרהר אחרי מדותיו ית"ש.

ובעת כזאת צריכים בני א-ל חי הקדושים לקבל כל דבר באהבה, כי זאת העצה היחידה במצב כזה, וכדברי הרה"ק רבי פנחס מקארין זי"ע (מדרש פנחס, קונטרס ד, אות ג) וזל"ק, כשבא על האדם חס ושלוש איזה צרה רחמנא ליצלן וצר לו מאד, אין לו תקנה רק שיבטח בחסד עליון כל ימוט, ואז לא יעשה לו שום דבר ושום רפואה כלל, רק לבטוח, ואפילו שלא להתפלל להקדוש ברוך הוא ולא לילך למקוה וכדומה, רק לבטוח, עכל"ק. ועל האדם לדעת דאין הוא יכול להבין את דרכי ה' אבל ידע נאמנה שבוודאי ישלח עזרו מקודש, ואף שנעלם מאתנו לדעת איך ובאיזה אופן ומתי אבל בלי שום ספק שסוף סוף תבוא הישועה, ולישועתך קיונו כל היום.

ויתבארו דברי המדרש הנ"ל, דכיון שראה יעקב אבינו עשו ואלופיו נתיירא מהן וישב לו ביניהם, היינו שלא עשה מאומה אלא היה יושב ומצפה יחיל ודומם לתשועת ה', כי האמין בה' שאם יגזור עליו חיים ממילא לא יוכלו לפגוע בו לרעה. ואמר בארץ

מדינים, שיהא זה סימן לבניו אחריו דדווקא על אלו החכמים בחכמת התורה יחולו כל צרות הארבע גליות בנסיון אחר נסיון וצירוף אחר צירוף. ואמר והוא נער את בני בלהה, ובבעל הטורים נע"ר בגימטריא שוט"ה, רמז שיהא סר מרע משתולל על הבריות שכל העולם אומרים עליו שוטה הוא (מהר"ן זצ, א וברש"י ד"ה משתולל). ויוסף הצדיק בעצמו הסתיר מדרגותיו מפני השבטים הקדושים, כדי שחזיקו אותו כנער שוטה ובעל חלומות וישנאו אותו וישליכו אותו לאחד הבורות וימכרו אותו, שעל ידי צערו יתמעט צערם של ישראל בגלות וכך יהא להם קיום בארצות אויביהם.

ויתבאר דברי המדרש (בראשית רבה פד, ח) למה וישנאו אותו בשביל שיקרע הים לפניו, על דרך שכתבו במפרשים (עין ילקוט, פרשת בשלח, רמז רמא) שהים לא רצה להיבקע לפני בני ישראל לפי שיצאו קודם זמנם, אך כבר כתבו לתרץ (מגלה עמוקות, פרשת שמות, ד"ה בענין) דמה שיצאו קודם הזמן ישלימו בשאר גליות. ולהג"ל יש לומר שהים חשש שמא לא יוכלו בני ישראל להחזיק מעמד בגין כובד ואורך הגלות וקושי השעבוד כיון שלא יהא אז מי שילך ויפגיע וישתמח לפני כסא הכבוד לבקש רחמים עבורם, ולכן לא רצה להיבקע. אבל על ידי שאחיו של יוסף שנאו אותו ונגרם לו צער וסבל, נמשך על ידי זה להקל הדינים מעליהם ושככל עת שירצו להכביד עולם יזכור השי"ת שיעקב ויוסף כבר פרעו חלק מהחוב, ולכן שפיר נקרע לפניו. וזה שאמרו למה וישנאו אותו כדי שיקרע הים לפניו, שבוה תנוח

בחר גלות לבניו (בראשית רבה מד, כא), ויציאתו של יעקב מבאר שבע רומז לציאת בני ישראל לגלות (שם סח, יג), והראו לו בחלום את הארבע גליות שאדום עולה ואינו יורד כמבואר במדרש (עין פרקי דרבי אליעזר, פרק לה), וזאת כדי שיצטער על כך וצעריו יוריד מעט מהחשבון של צער בני ישראל. וראה סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה (בראשית כח, יב), לרמז דכאשר יהיה מוצב כזה שכבר שחה לעפר נפשם ויגיעו עד לארץ, דייקא אז יגיע זמן הרמת קרנם וראשם יגיע השמימה.

וגם תיארו בפניו את מצב הדור באחרית הימים, דמי שראשו מגיע השמימה, היינו שמחשבתו דבוקה בכורא כל עולמים ומאמין ברכב ערכות ועיניו נשואות תמיד השמימה, הוא מוצב ארצה בשפלות, ואילו הרשעים שהם בנגד מוצב ארצה, כי כל חיותם מארציות ותאוות, הם מתעלים וראשם מגיע השמימה ועל דרך (עובדיה א, כד) אם בין כוכבים שים קנן משם אורידך וגו'. והנה מלאכי אלקים עולים, אלו שמתעלים בקדושתם כמלאכי מעלה, דייקא הם ויורדים בו במצב שפל ונתונים ללעג ולקלס, הצדיקים לומדי תורה ויראי חמא ימאסו וחכמת הסופרים תסרח (סוטה מט, ב), וכל צרות ופגעי הזמן פוגעים בהם.

ויבואר דדווקא משום שישאל אהב את יוסף וגו' כי בן זקונים הוא לו, וברש"י ואונקלוס תרגם בר חכים הוא ליה כל מה שלמד משם ועבר מסר לו ע"כ, לכן ועשה לו בתונת פסים, רמז שנמכר לפוטיפר סוחרים ישמעאלים

לישא בעול הצרות ולהקל כובד הגלות מישראל, ויוסף בצרותיו הוריד גם ממדת הצרות שיעקב אביו היה צריך לסבול בשביל ישראל, וכנודע מהרה"ק רבי יצחק אייזיק מקאליב זי"ע שהיה סובל יסורים נוראים עד שרחשו לו תולעים מתחת לעור בשרו ובגין כך לא היה יכול לסבול מלבושים על גופו ועשו לו מלבושים עשויים נייר דק, אבל פעמים רבות גברו עליו יסוריו ביותר עד שעורו לא היה יכול לסבול אפילו מלבושים הללו, ואז היה צריך להפשיטם והתהלך בביתו כמו אדם הראשון קודם החטא, פרט ליום שבת קודש שבו לא סבל, כי אמר שהתנה עם השי"ת שבשבת לא יפריעו לו היסורים, ולאחר שטבל במקוה בערב שבת היה כאחד האדם ולבש בגדים הגילים עד מוצאי שבת. ואמר הרה"ק בענוותנותו הקדושה, שמישיח מסובל ביסורים על עוונותיהם של ישראל והוא אינו רוצה שמישיח יסבול בשביל עוונות שלו ולכן קיבל על עצמו יסורים עברה"ק, ובוודאי השתתף בזה עם מלך המשיח לכפר עוונותיהם של כלל ישראל.

ומבואר בלקומי תורה (ריש פרשת מקץ), וכן במגלה עמוקות (שם), שבפסוק ויהי מקץ נרמז היום והרגע של הגאולה השלימה. ולכן לפני זה קוראים בפרשת וישלח את תולדות אלופי עשו, ואחר כך פרשת וישב שמרומז בו ענין הגלות ומה שעבר על האבות הקדושים, שעל ידי זה נזכה לגאולה הרמוזה בויהי מקץ שנתים ימים. ואיתא במדרש (בראשית רבה פה, ה) בענין שלשת שריגי הגפן שבחלום שר המשקים, דגם הם

דעתו של הים כי יוכלו להשלים חסרון הזמן בשאר ד' גליות שלא יהא בתוקף כל כך.

*

ובשם שעל יוסף עברו צרות ותלאות כדי למעט מצרות ישראל, כן הוכרח גם יעקב לסבול כדי להוריד מחשבון צערם של בני ישראל, ולכן כאשר ביקש לישב בשלוח קפץ עליו רוגזו של יוסף, לפי שאם היה יושב בשלוח לא היו בניו יכולים להחזיק מעמד בגלות ארבע מלכיות. ויורמו בלשון הכתוב וישב יעקב וגו' בארץ כנען, כנע"ן בגימטריא ק"צ כמספר השנים שחיסרו בני ישראל בשעבוד מצרים מחמת שיצאו קודם זמנם, וכנ"ל שצריכים להשלים זאת בשאר הגליות, ולכן הוסיף כאן התיבות בארץ כנען, להזכיר שעדיין יש עליהם חובת גלות מחמת שבארץ מצרים לא יכלו להתמהמה ויצאו ק"צ שנה קודם הזמן, ושם בגלות מצרים היו עמהם משה ואהרן והזקנים ושאר צדיקים, אבל מה יעשו בדור שבינת גבוניו תסתתר וכאשר נגד הק"צ שנים יוסיפו עליהם עשר פעמים ככה עד תשע עשרה מאות שנה, ואשר רמז לכך נקרא קץ הימין, וזה סוד הכתוב (בראשית מא, א) ויהי מקץ שנתים ימים. ואם כעת אחר שכבר קיבל יעקב היסורים כשל כוחנו מסבל כובד התלאה על אחת כמה וכמה אם היה יושב בשלוח שלא היינו יכולים להתקיים, ולכן קפץ עליו רוגזו של יוסף.

ואמר הכתוב, אלה תולדות יעקב יוסף וגו', שיעקב ויוסף השתתפו

לכפר על הדור האחרון, דכאשר יפנו אל רהבים ושמי כזב ותהא מדת הדין מתוחה לגזור עליהם כליה, יאמר השי"ת שאבותיהם כבר סבלו עבורם וכיפרו בעדם.

ובספה"ק פני אריה (זוטא, פרשת מקץ, ד"ה ונבא לבאר) כתב לדרכו

בקודש בטעם שקוראים תמיד פרשיות אלו בימי חנוכה או לפניהם. ולדרכנו יש לומר כי בחנוכה היה רבת את ריבם דנת את דינם כנ"ל, שהשי"ת לבדו יריב ריבם וכן גם לעתיד לבוא כאשר יגדל הקטרוג על בני ישראל אזי השי"ת בכבודו ובעצמו בבואו מאדום ידון את דינם ויאמר אני מדבר בצדקה רב להושיע (עין ילקוט, ישעיה סג, רמז תקז), ולא ימסור את הדין לבית דין של מעלה ואף לא לצדיקים שבבית דין של מטה, וגם זכותו של יוסף תגן שסבל עבור בני ישראל.

יעזור השי"ת, ואם לא עכשיו אימתי וכבר כלו כל הקיצין והגיע כבר רגע האחרון ממש, ועלינו לבקש דבימי חנוכה הללו ירחם הבורא כל עולמים ואם לא למעננו למענו יעש ויסיר מנו חרון אף וכעס, ומי שאמר לעולמו די יאמר לצדותנו די, וחודש טבת שבירכנו אותו היום יתהפך מיגון לשמחה מאבל ליום טוב ומאפילה לאור גדול, ויושיע השי"ת לכל בני ישראל בכל מקום שהם ובכל מקומות מושבותיהם די בכל אתר ואתר בכלליות ובפרטיות ברוחניות ובגשמיות, בבני חיי ומזוני רויחי, ויעזור לבני ישראל שיגאלו גאולת עולם במהרה בימינו אמן.

רומזים על הגלות, כי כל ענין ישיבת יוסף בבית הסוהר גלות בתוך גלות היה כדי לבטל רבבות צרות ופורעניות מבני ישראל, שיוכלו להחזיק מעמד עד בוא עת ויהי מקץ שנתיים ימים. ולפי גודל מדרגת יעקב ויוסף פעלו שעל ידי סבלות יגרע אלף פעמים ככה מסבלות בני ישראל בגלותם.

*

בזה יבואר המדרש (בראשית רבה פט, ג) אשרי הגבר אשר שם ה' מבטחו זה יוסף, ולא פנה אל רהבים על ידי שאמר לשר המשקים זכרתי והזכרתני נתוסף לו שתי שנים. כי הנה יוסף בר חכים נבחר מכל בני דורו כדי שעל ידי צרת המכירה והגלות שלו יוריד מסבלות בני ישראל, אבל קמי שמיא גליא שלפני הקץ יהיו בני אדם שיפנו אל רהבים ושמי כזב לעשות השתדלות ופעולות בדרכי הטבע לצאת מהגלות והרבה מבני ישראל יהיו נמשכים אחריהם, ועל ידי זה עלולים להביא כליה ח"ו שהרי ארור הגבר אשר שם בשר זרועו, וכמו שכתב מזה זקה"ק בעל ישמח משה זי"ע בתפלה למשה (על תהלים) על הפסוק (תהלים קכו, ב) שוא לכם משכימי קום עיי"ש, ולכן הוסיפו ליוסף עוד שתי שנים שבכך יכפר גם על אלו ויגן עליהם.

וזזהו אשרי הגבר אשר שם ה' מבטחו זה יוסף, ודווקא לפי שהיה בחיר ה' וצדיק שעמד בנסיון כה גדול, וכדאיתא במדרש (בראשית רבה פז, ו) שהמטרונא תמהה היאך היה יכול לעמוד בנסיון כזה עיי"ש, לכן היה בכוחו

דברי תורה

מב"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א

קמאי הוו קא מסרי נפשיהו אקדושת השם

התורה מתקיימת אלא במי שממית עצמו עליה. והיינו דכאשר חפץ אדם לעשות איזה מעשה למען קיום התורה צריך להיות מוכן להמית עצמו עליה ולילך במסירות נפש, וכן מי שרוצה לעסוק בתורה ולהתעלות בה לאמיתה של תורה, מחוייב הוא להמית עצמו עליה בכל כוחו, וכמו שכתב רש"י בפסוק (ויקרא כו, ג) אם בחקותי תלכו, שתהיו עמלים בתורה.

בן אמרו חז"ל (ברכות, שם), אמרי דבי רבי ינאי, מאי דכתיב (משלי ל, ג) כי מיץ חלב יוציא חמאה, במי אתה מוצא חמאה של תורה, במי שמקיא חלב שינק משדי אמו. ופירש רש"י, המוציא את החלב שמצץ משדי אמו על דברי התורה חמאה היא לו. והיינו דרק מי שמקריב מעצמו ופורש מן המתות הריהו זוכה לתורה.

ישנם הרבה שרוצים ללמוד התורה ולקיימה ולהיות מעובדי ה' מבני היכלא דמלכא, אבל אומרים לנפשם שקשה להם הדבר מאד, וכאשר אך יש להם איזה מניעה קמנה מיד הם מבטלים רצונם מקיום המצוות. ועלינו ללמוד

בתורה"ק (בראשית לו, א-ב) וישב יעקב בארץ מגורי אביו בארץ כנען, אלה תולדות יעקב יוסף בן שבע עשרה שנה וגו'.

יש לבאר מה שהזכיר בארץ מגורי אביו ואחר כך שוב בארץ כנען, דהיינו הקד.

במדרש (בראשית רבה פד, ה) משל לאחד שהיה מהלך בדרך וראה כת של כלבים ונתיירא מהם וישב לו ביניהם, כך כיון שראה אבינו יעקב עשו ואלופיו נתיירא מהם וישב לו ביניהם, עכ"ל. ולכאורה הוא תמוה מאד, דהרי אם רואה אדם כת של כלבים ומתיירא מהם, מן הדין שיברח או יחביא עצמו מהם, ומהו העצה שנתיישב אצלם.

התקרבות לה' מתוך מסירות נפש

נקדים מדברי כ"ק אדמו"ר זי"ע (שפע חיים, רעוא דרעון ח"ב, פרשתן, מאמר ה) לבאר דברי המדרש, על דרך שדרשו חז"ל (ברכות סג, ב) בפסוק (במדבר יט, יד) זאת התורה אדם כי ימות באוהל, אין

יכולים לנצח, אלא הלכו במסירות נפש להילחם נגדם ולקנא קנאת ה', מתוך ידיעה שאם לא ימסרו נפשם יתרכו המתיוונים יותר ויותר ומי יודע מה יולד יום.

ברור הדבר שכדרך הטבע לא היה באפשרות למתי מעט מבני ישראל להתגבר ולנצח עם גדול וחזק של ריבוא רבבות יוונים עם כלי זין, אלא שהם לא השניחו בזאת ומסרו נפשם בעד כבוד השי"ת כי לא היו יכולים להבליג על נפילת בית הבחירה לידי הטמאים ועל עלבון השכינה הקדושה, ורק בזכות זה שמסרו נפשם נצחו במלחמה, כמו שאמרו חז"ל (ברכות כ, א) מאי שנא ראשונים דאתרחיש להו ניסא ומאי שנא אנן דלא מתרחיש לן ניסא וכו', קמאי הוו קא מסרי נפשיהו אקדושת השם אנן לא מסרינן נפשינן אקדושת השם.

ולכן ביום הראשון של חנוכה מדליקים נר זכר לנצחון המלחמה, דאל יקשה לך למה הם נענו ונעשה להם גם המנורה על ידי מציאת הפך ואילו אנו איננו זוכים לניסים, כי הם זכו לגם בזכות המלחמה שיצאו אליה במסירות נפש, ואלמלא מסרו נפשם לא היה מתרחיש להו גם חנוכה.

הליכת יוסף אל אחיו במסירות נפש

גם אצל יוסף הצדיק מצינו מדרגה זו של מסירות נפש, דהנה כשצוהו יעקב אביו ללכת לראות את שלום אחיו, ידע יוסף שבנפשו הוא וכי אחיו רוצים

מאבי האומה אברהם אבינו ראש המאמינים שעליו אמרו אב ידעך מנוער (תפילת נעילה של יום כיפור), שכל עבודתו והתעלותו באה מתוך עשרה נסיונות קשים, עד שגם תרח אביו רצה להורגו והושלך לכבשן האש, אבל הוא עמד בכולם בידעו דרך על ידי מסירות נפש יזכה להתקרב אל ה' ולהאמין במי שאמר והיה העולם.

נס חנוכה בזכות מסירות נפשם של מתתיהו ובניו

בזה תירץ קושיית הבית יוסף (אורח חיים, סימן תרע) על מה שעושים חנוכה ח' ימים, הלא ביום הראשון היה שמן מן המוכן ולא ארע בו גם ולמה מדליקים נרות חנוכה. והפרי חדש (אורח חיים שם, ס"ק א) תירץ דיום הראשון עושים זכר לנצחון המלחמה, ועוררו (עין מעשה רקח על הרמב"ם, הלכות חנוכה ג, ב ד"ה וכשגברו) דמה ענין הדלקת הנרות לנצחון המלחמה.

ולחנ"ל יש לומר דהנה בני ישראל עד היום הזה צועקים ובוכים להשי"ת עבור ישועתם ממצר ולהיוושע מגלות המר הזה, ואין שומע ואין עונה, צווחין וצווחין ולית דמשגח בן, ומאי שנא מכימי מתתיהו שאז זכו לגם ולתשועה גדולה. והתירוץ הוא דהנה בימים ההם גברה מלכות יון הרשעה שהיו אנשי רשע וכל אומות העולם היו פוחדים מהם, ונשארו רק מתי מספר של כהנים עובדי ה', והם לא חפשו לברוח ולחפש אמתלא לומר שאינם

ויבואר המדרש הנ"ל, משל לאחד שהיה מהלך בדרך וראה כת של כלבים ונתיירא מהם וישב לו ביניהם, כך כיון שראה אבינו יעקב עשו ואלופיו נתיירא מהם וישב לו ביניהם. דכשרואה אדם שבאים עליו כוחות הטומאה להחטיאו, לא יברח מהם ולא יסתתר אלא ישאר ביניהם וילחם כנגדם בכל כוחו במסירות נפש, וכך נהג יעקב נגד אלופי עשו. והוא אלה תולדות יעקב יוסף, דכשם שיעקב אבינו כשראה אלופי עשו הלך וישב ביניהם מתוך מסירות נפש ועל ידי זה הכניע את כל האלופים, כך יוסף על ידי שמסר נפשו איתרחיש להו ניסא. עכרה"ק ובתוספת ביאור.

מסירות נפש גם על מצוות דרבנן ומנהגי ישראל

על פי דבריו הקדושים יבואר לשון הגמרא (שבת כב, א), והיכא מנח ליה, רב אחא בריה דרבא אמר מימין, רב שמואל מדפתי אמר משמאל, והילכתא משמאל כדי שתהא נר חנוכה משמאל ומזוזה מימין. ולכאורה צריך ביאור הלשון כדי שתהא, דמשמע שאין זה נכון שיהיה נר חנוכה בסמוך למזוזה. ויש לומר, דהמזוזה שכתוב בה שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד, מורה על מסירות נפש על יחוד הבורא ב"ה, ולכן סבר רב אחא להניח שם את נר חנוכה שגם מורה על מסירות נפשם של מתתיהו ובניו כנגד היוונים.

ובא רב שמואל להוסיף, דאם יניחו נר חנוכה בסמוך למזוזה יהיו

להרגו, ועם כל זה הלך במסירות נפש לקיים דברי אביו, וכדאיתא במדרש (בראשית רבה פר, יג) נהג בו בכבוד כמורא האב על הבן ויאמר לו הנני וכו' יודע היית שאחיד שונאים אותך והיית אומר לי הנני עיי"ש, והיינו שהיה מוכן שיהרגוהו וישליכוהו הבורה ובלבד שיקיים מצות אביו. ובפרט דאם היה אומר לאביו שיש בו חשש מאחיו, בוודאי לא היה שולחו, אך יוסף פחד יותר שמא יגרום ח"ו רגע אחד עגמת נפש לאביו ולזה אמר תיכף הנני, ורק בזכות המסירות נפש איתרחיש ליה ניסא שניצול מהנחשים ועקרבים, וגם במצרים ניצול בגלל מסירות נפשו בעת נסיון אשת פוטיפר.

ויבואר הכתוב (בראשית לו, יח) ויראו אותו מרחוק ובמרים יקרב אליהם ויתנכלו אותו להמיתו, דרק בעומדו מרחוק בטרם יקרב, אזי ויתנכלו אותו להמיתו, אבל כיון שהקריב עוד יותר במסירות נפש אף שידע את גודל הסכנה ולא חזר בו, אזי כבר לא היה בכוחם להורגו. ולזה זכה שיהיה בית יוסף להבה גץ אחד יוצא ושורף וכו' (בראשית רבה פר, ח), דזה לעומת זה, דכיון שיוסף הצדיק היה מוכן בכל רגע למסור נפשו עבור קדושת ה', לכן זכה לכלות כל רשעי ארץ על ידי דאיתרחיש להו ניסא. ולזה 'מלך יון' בנימטריא 'יוסף' (מגלה עמוקות, פרשת מקץ, ד"ה ויהי מקץ הג'; בני יששכר, מאמרי כסלו סבת מאמר ד, אות לד), דמדת מסירות נפשו של יוסף עמדה להם לנצח את מלך יון הרשע כיון שהלכו אף הם במדתו של יוסף במסירות נפש.

שהותיר אחריו אשר כל גופי התורה תלויים בה.

להיות מוכן למסור נפשו לקיום המצוות

בגמרא (שבת כא, ב) אמר רב כהנא דרש רב נתן בר מניומי משמיה דרב תנחום נר של חנוכה שהניחה למעלה מכ' אמה פסולה כסוכה וכמבוי, ואמר רב כהנא דרש רב נתן בר מניומי משמיה דרב תנחום מאי דכתיב (בראשית לו, כד) והבור ריק אין בו מים, ממשמע שנאמר והבור ריק איני יודע שאין בו מים, אלא מה תלמוד לומר אין בו מים, מים אין בו אבל נחשים ועקרים יש בו. וצריך ביאור סמיכות המאמרים דרב תנחום אהרדי.

ויש לומר דהנה פעמים עלול האדם לחשוב שאין הוא יכול לקיים את כל המצוות שבתורה, ושישנם ענינים ודקדוקים שאינם נוגעים אליו אלא לבני עליה וצדיקים, והוא אינו צריך להקפיד על כל המנהגים ועל כל ההידורים והחומרות וכדומה. וזהו ברמז שמניחם למעלה מכ' אמה, רצ"ל שמדמה בעצמו שמצוות מסוימות המה גבוהות ורמות בשבילו והן מיועדות רק ליושבי אהל ולא לאנשים כמותו.

בן פרשו צדיקים (אור החכמה, פרשת אחרי, ד"ה על כן, בשם הבעש"ט הק'; יטב לב, פרשת תצוה, ד"ה ואתה תצוה, בשם הרה"ק הר"ר זושא זי"ע) בדרך מליצה את הפסוק (תהלים י, ג) כי הלל רשע על תאות נפשו,

שיאמרו שמסירות נפש צריכים רק על מצוות דאורייתא כמו מזוזה, אבל לא על מצוות דרבנן או על מנהגי ישראל, ולכן אמר להניח נר חנוכה בשמאל דייקא ולא על יד המזוזה שחיובה מן התורה, להורות שחיוב מסירות נפש הוא על כל ענין גבוה, וגם על מצוות דרבנן ומנהגי ישראל. ובפרט שגר חנוכה גופא מורה על ענין שאל אביך ויגיד וקניך ויאמרו לך (שבת כג, א), ולרמז שצריכים מסירות נפש גם על מסורת אבות.

בענין זה ידוע מה שאירע אצל זק"ק מצאנו זי"ע בחג הפסח האחרון לחייו בזה העולם [שנסתלק מספר ימים לאחר מכן, ביום כ"ה בניסן], שהיה אז חלש מאוד והיה מקיא כל מה שאכל. בליל הסדר, בשעת אכילת המצה, אמר שיכניסו את כל הצאצאים כדי שיראו שצריכים מסירות נפש על כל מצוה דאורייתא, כי הולך ובא דור שלא יהא באפשרות להיות יהודי אלא אם כן ימסרו נפשם על כל מצוה. ואכל מן המצה, ולאחר כל לעיסה היה מקיא, וראו שהוא אוכל במסירות נפש ממש. אחר כך, באכילת מרור, שוב אמר שילמדו שצריך למסור נפש על כל מצוה דרבנן, כי הולך ובא דור שהיו מוכרחים למסור נפשם על כל מצוה דרבנן. כן בעת אכילת כורך אמר שיראו הילדים שצריך מסירות נפש אפילו על מנהג ישראל, כי הולך ובא דור שלא יהא אפשר להיות יהודי אלא אם כן ימסרו את נפשם אפילו על מנהג קל. כן אמר על כל דבר ודבר בהתלהבות עצומה, ובוודאי שזהו צוואתו

בדור שפל צריכים למסור נפש ביתר שאת על כל ענין

בוה יבואר הכתוב, וישב יעקב בארץ מגורי אביו, הזכיר את אביו יצחק אבינו שמצינו בו גודל הענין של מסירות נפש, כאשר הניח עצמו להיות נעקד ונשחט על גבי המזבח בלי שום הרהור ופקפוק, ואף יעקב בנו הלך בדרך זו, ולמרות כל התלאות שעברו עליו על ידי עשו ולבן ובמעשה דינה, לא זו מאמנתו ונשאר להילחם עם אלופי עשו. אלה תולדות יעקב יוסף וגו', וברש"י מהמדרש (בראשית רבה פר, ו) כל מה שאירע ליעקב אירע ליוסף, והיינו שאף יוסף המשיך בדרך זו וכאמור שהלך אל אחיו במסירות נפש לקיים דברי אביו.

וזהו שאמרו, משל לאחד שהיה מהלך בדרך וראה כת של כלבים ונתיירא מהם וישב לו ביניהם, כך כיון שראה אבינו יעקב עשו ואלופיו נתיירא מהם וישב לו ביניהם, וכנ"ל שרומז שיעקב אבינו לא ניסה לברוח אלא ישב ביניהם ונלחם בהם. והרמז הוא דדייק בדור שפל וירוד, כאשר החושך יכסה ארץ מצד הקליפות וכוחות הסטרא אחרא המשולים לכלבים, אזי צריכים ביתר שאת להיות מוכנים למסור נפש על כל מצוה מן התורה ומדרבנן, ואפילו על מנהגים ומסורות אבות, וכמאמרם ז"ל (סנהדרין עה, א) דבשעת גזרת מלכות צריכים למסור נפש אפילו לשנויי ערקתא דמסאנא. ועל ידי מסירות נפש על קיום מצוות ה' נוכח לניסים וישועות כמו בימי מתתיהו ובניו.

ומתוך ד"ק בעידן רעוא דרעוין
ש"ק פרשת וישב תשנ"ה

שלצורך מילוי תאוותו הוא משים עצמו עניו כהלל וסובר שאין בכוחו להתגבר על יצרו, ועושה מעשים מגונים ושפלים. וכן סיפר כ"ק אאדמו"ר זי"ע בשם חותנו בזו"ר הגה"ק בעל עצי חיים זצ"ל שאמר מליצה על אחד מקלי הדעת בעירו, דבאמת הוא אדם כשר וסר מרע, אלא שבכל דבר הוא קובע לעצמו שאצלו זהו בגדר מסירות נפש ושהוא אינו מחוייב למסור נפשו על כך, עכד"ק ודפח"ה.

ומחשבה כזו פסולה היא, ואדרבה אם זה מגיע אליו בקושי צריך הוא להתגבר בכל כוחו עד כדי מסירות נפש, כי זה מה שנדרש ממנו. ולזה הסמך שיוסף הצדיק ניצול מבור נחשים ועקרבם בזכות שהלך אל אחיו מתוך מסירות נפש, וכאמור דקמאי דהוו קא מסרי נפשיהו אקדושת השם אתרחיש להו ניסא.

ויפורש המדרש (מובא בורע אברהם, פרשת וישב, פרשה פר, ו בשם מדרש חוית; כתב סופר, פרשת ויצא, עה"פ וילך ראובן) על הפסוק בשייר השירים (ו, יד) הדודאים נתנו ריה זה ראובן שהציל את יוסף מן הבור, ועל פתחינו כל מגדים זה נר חנוכה, חדשים גם ישנים זה תורה שבכתב ותורה שבעל פה. דכאמור זכה יוסף להינצל מן הבור בזכות מסירות נפשו, וזהו גם ענין נר חנוכה המורה על מסירות נפש של החשמונאים, ולכן הוסיף המדרש שצריכים מסירות נפש גם על תורה שבכתב וגם על תורה שבעל פה.

יעמדו על הברכה ידידינו הנכבדים שהרימו תרומתם קודש להרפסת הגליון

הר"ר **צבי הלוי הלר** הי"ו

קרית צאנו, נתניה

בן הרה"ח ר' יואל הלוי הי"ו, וחתן הרה"ח ר' שלום שטמר הי"ו

לזכות **בתו תחי' שנולדה** במזל טוב

יוכה לגדלה לבעל תורה לחופה ולמעש"ט, ולרוב נחת ואושר כה"י

*****

הר"ר **מיכאל לוי** הי"ו

קרית צאנו, נתניה

בן הרה"ח ר' משולם פייש אליעזר לוי הי"ו, וחתן הרה"ח ר' אהרן הכהן הרשקוביץ הי"ו

לזכות **בתו תחי' שנולדה** במזל טוב

יוכה לגדלה לבעל תורה לחופה ולמעש"ט, ולרוב נחת ואושר כה"י

*****

הר"ר **מיכאל שר** הי"ו

קרית צאנו, טבריה

בן הרה"ח ר' שמואל שמעלקא הי"ו, וחתן הרה"ח ר' מרדכי ברוך בלומנטל הי"ו

לזכות **בתו תחי' שנולדה** במזל טוב

יוכה לגדלה לבעל תורה לחופה ולמעש"ט, ולרוב נחת ואושר כה"י

*****

הרה"ח ר' **משה יעקב וקס** הי"ו - קרית צאנו, נתניה

הרה"ח ר' **שמואל צבי וקס** הי"ו - קרית צאנו, נתניה

הרה"ח ר' **יצחק נתן זילברמן** הי"ו - צפת

הרה"ח ר' **יצחק אייזיק הרשקוביץ** הי"ו - אשדוד

הרה"ח ר' **שלמה הילר** הי"ו - בני ברק

הרה"ח ר' **יהושע גוטמן** הי"ו - ביתר עילית

לעילוי נשמות

אביהם וחותנם הרה"ח ר' **שלמה אריה** בן הרה"ח ר' מאיר ז"ל וקס

נלב"ע ביום י"ב אדר תשנ"ד

אימם וחמותם מרת **לאנא** ע"ה בת הרה"ח ר' יאיר פריד ז"ל וקס

למלאת השלושים לפטירתה, ביום כ"ד מרחשון תשפ"ד

תנצב"ה

הרה"ח ר' מאיר דוד שכטר הי"ו

קרית צאנז, נתניה

לעילוי נשמת

חמיו הרה"ח ר' אלכסנדר בן הרה"ח ר' אברהם יוסף הלוי ז"ל אדלשטיין

נלב"ע ביום כ"ז כסלו, נר ב' דחנוכה, תשל"ט

תנצב"ה

*****

מרת פרידמן תחי' - בני ברק

ובניה וחתניה הנכבדים הי"ו

לעילוי נשמת בעלה, אביהם וחותנם

הרה"ח ר' יצחק בן הרה"ח ר' משה ז"ל פרידמן

נלב"ע ביום כ"ז כסלו, נר ג' דחנוכה, תשפ"א

תנצב"ה

*****

משפחת שטמר הנכבדה הי"ו

לעילוי נשמת

אימם מרת שרה ע"ה בת הרה"ח ר' אלימלך גומהיינר ז"ל הי"ד

נלב"ע ביום כ"ח כסלו, נר ד' דחנוכה, תשע"ז

תנצב"ה

*****

לעילוי נשמת

הר"ר פינחס ב"ר גבריאל ז"ל

נלב"ע ביום ל' כסלו תשע"ה

תנצב"ה

*****

משפחת לידר הנכבדה הי"ו

לעילוי נשמת

מרת זיסל נעמי ע"ה בת הרה"ח ר' חיים אלישע ווקסמן ז"ל

אשת ייבלח"ט הרה"ח ר' חיים גרשון לידר הי"ו

נלב"ע ביום ג' טבת תשע"ה

תנצב"ה

*****

לזכות רפואת מרת אסתר בת זולה תחי' לאוי"ט

המחותנים, הרה"ח ר' שלמה צבי טויב הי"ו

קרית צאנז, נתניה

והרה"ח ר' אורי שרגא רוזנברג הי"ו

קרית צאנז, נתניה

לזכות בנו המו"מ בתויר"ש הבה"ח מורינו מאיר יחזקאל טויב שיחי

ובתו הכלה תחי' לרגל שמחת אירוסיהם במזל טוב

יזכו להקים בית נאמן בישראל ויעלה זיווגם יפ"ה ורוב נחת ואושר כה"י

*****

הר"ר יקותיאל יהודה ארנפלד הי"ו

קרית צאנז, נתניה

בן הרה"ח ר' שמואל צבי הי"ו, וחתן הרה"ח ר' שמואל שמעלקא שר הי"ו

לזכות בנו חיים יעקב מאיר שיחי שנולד במזל טוב

יזכה לגדלו לתורה לחופה ולמעש"ט, ולרוב נחת ואושר כה"י

*****

הר"ר יקותיאל יהודה בן-חיים קעניג הי"ו

קרית צאנז, טבריה

בן הרה"ח ר' צבי הי"ו, וחתן הרה"ח ר' מאיר ויינבך הי"ו

לזכות בנו שיחי שנולד במזל טוב

יזכה לגדלו לתורה לחופה ולמעש"ט, ולרוב נחת ואושר כה"י

*****

הר"ר יקותיאל יהודה הכהן הרשקוביץ הי"ו

חיפה

בן הרה"ח ר' אהרן הכהן הי"ו, וחתן הרה"ח ר' בן ציון ויינגרטן הי"ו

לזכות בנו אלחנן שלמה זלמן הכהן שיחי שנולד במזל טוב

יזכה לגדלו לתורה לחופה ולמעש"ט, ולרוב נחת ואושר כה"י

*****

הר"ר שמואל ויינברגר הי"ו - קרית צאנז, נתניה

בן הרה"ח ר' משה מאיר הי"ו, וחתן הרה"ח ר' בר יוחאי שמעון הי"ו

לזכות בנו יהושע שיחי שנולד במזל טוב

יזכה לגדלו לתורה לחופה ולמעש"ט, ולרוב נחת ואושר כה"י

ולעילוי נשמות זקינו הרה"ח ר' יהושע בן הרב יצחק אייזיק ז"ל פרידמן

נלב"ע ביום י"ח כסלו תשפ"ב

תנצב"ה